

2. Pp. 7–11.

3. Belikova N.O., Sushchenko L.P. (2009). Terminolohiya napryamu pidhotovky "Zdorov"ya lyudyny": [navch. posibnyk] Kiev. Publ. TOV "Kozari". 182 p. (in Ukrainian).

4. Nosko M.O., Garkusha S.V., Voyedilova O.M. (2014). Zdorov'yazberezhual'ni tekhnolohiyi u fizychnomu vykhovanni : [monohrafiya]. Kiev. Publ. SPD Chalchyns'ka N.V. 300 p. (in Ukrainian).

5. Nosko M.O., Arkhyrov O.A. (2013). Rukhovi yakosti yak osnovni kryteriyi rukhovoyi funktsiyi lyudyny.[Motor quality as the main criteria of physical human features] *Visnyk CHNPU*. Is. No.107, Vol. II. Series: pedagogical sciences. Physical education and sports. Chernihiv. Publ. ChNPU. Pp. 67-70. (in Ukrainian).

6. Smirnov N.K. (2002). Health-saving educational technologies in the modern school. M. Publ. APK and PRO. 121p. (in Russian).

7. Solopchuk D. Problemy formuvannya zdorovoho sposobu zhyttya v uchniv zahal'noosvitnikh shkil. *Moloda sportyvna nauka Ukrainy: zb. nauk. pr. z haluzi fizychnoyi kul'tury ta sportu*. L'viv: Ukrayins'ki tekhnolohiyi, 2003. Vyp. 7, t. 2. S. 120–123.. (in Ukrainian).

8. Shumankov I.D. (2012.). Cistema zdorovyebeseregayushchikh pedagogicheskikh tekhnologiy obrazovatel'nogo uchrezhdeniya na osnove integratsii uchebnykh distsiplin. *Vektor nauki TGU*. Vol. 3(21). Pp. 264–267. (in Russian).

9. Ivashchenko, O., Khudolii, O., Iermakov, S., Harkusha, S. (2017) Physical exercises' mastering level in classification of motor preparedness of 11-13 years old boys. *Journal of Physical Education and Sport*, 17(3), 1031–1036. DOI:10.7752/jpes.2017.03158

10. Garkusha S. V. (2014). State policy on the health and healthy lifestyles for children and youth in Ukraine. *Studia Universitatis Moldaviae. Seria: Ştiinţe ale Educaţiei. Pedagogie. Chişinău. Universitatea de Stat din Moldova*, Nr. 5(75). Pp. 95-96.

Огниста К.М., Огнистий А.В.

Тернопільський національний педагогічний університет імені Володимира Гнатюка, м. Тернопіль

САМОАНАЛІЗ ГОТОВНОСТІ МАЙБУТНІХ БАКАЛАВРІВ НАПРЯМКУ ПІДГОТОВКИ ПОЧАТКОВА ОСВІТА ДО ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ ШКОЛЯРІВ

У публікації розкриваються проблеми готовності майбутніх вчителів початкових класів до фізичного виховання учнів. Мета дослідження – виявити проблеми готовності майбутніх бакалаврів напрямку підготовки «початкова освіта» до фізкультурно-оздоровчої діяльності в процесі фізичного виховання учнів. Після проходження педагогічної практики 90% майбутніх вчителів початкових класів визначились, що їх рівень готовності дозволяє їм в повній мірі володіти знаннями і уміннями щодо визначення мети (завдань), організації та написання конспекту уроку фізичної культури; планування та проведенні фізкультурних хвилюнок на предметних уроках. Поряд з цим більше 40% опитаних студентів відчували труднощі у ході роботи з спеціальною літературою з теорії та методики фізичної культури і як результат низьким володінням передовим досвідом навчання, методиками здоров'язбереження та проведення інноваційних уроків фізичної культури, підбору діагностичного матеріалу (контрольні нормативи, тести, фізіологічні проби, тощо).

Ключові слова: фізична культура, студент, вчитель, педагогічна практика, бакалавр.

Огнистая К.М., Огнистый А.В. Самоанализ готовности будущих бакалавров направления подготовки начальное образование в физическом воспитании школьников. В публикации раскрываются проблемы готовности будущих учителей начальных классов к физическому воспитанию учащихся. Цель исследования - выявить проблемы готовности будущих бакалавров направления подготовки «начальное образование» к физкультурно-оздоровительной деятельности в процессе физического воспитания учащихся. После прохождения педагогической практики 90% будущих учителей начальных классов определились, что их уровень готовности позволяет в полной мере обладать знаниями и умениями по определению цели (задач), организации и написания конспекта урока физической культуры; планирования и проведения физкультурных минуток на предметных уроках. Наряду с этим более 40% опрошенных студентов испытывают трудности в ходе работы со специальной литературой по теории и методики физической культуры и как результат низким владением передовым опытом обучения, методиками здоровьесохранения и проведения инновационных уроков физической культуры, подбор диагностического материала (контрольные нормативы, тесты, физиологические пробы и т.д.).

Ключевые слова: физическая культура, студент, учитель, педагогическая практика, бакалавр.

Ohnysta Kateryna, Ohnystyi Andrii. Self-examination of future bachelors of readiness preparation for initial education to physical education of schools. The publication reveals the problems of the readiness of future teachers of elementary school for the physical education of students. The purpose of the study is to identify the problem of the readiness of future bachelor students in the direction of training "primary education" for physical education and health activities in the process of physical education of students. The realization of the goal envisaged the solution of the following problem: According to the results of the pedagogical practice, students of the Ternopil National Pedagogical University named after Volodymyr Hnatyuk (direction of preparation - elementary education) regarding their readiness for physical education of students.

In a poll conducted in December 2018, 66 students (girls) took part in pedagogical practice in secondary schools during the October-November 2018-2019 school year.

After passing the pedagogical practice, 90% of future teachers of primary schools determined that their level of readiness allows them to fully possess knowledge and skills in defining the purpose (tasks), organization and writing a synopsis of the lesson of

physical culture; planning and conducting physical training courses on subject lessons. Along with this, more than 40% of the interviewed students find it difficult to work with a special literature on the theory and method of physical culture, and as a result of low ownership of advanced teaching experience, methods of healthcare conservation and implementation of innovative physical education lessons, selection of diagnostic material (control standards, tests, physiological tests, etc.). As for the problems of the distribution of material to the system of lessons (semester, year, grades 1-4) and maintenance of the necessary density (general, motor) lesson of physical culture, this means that there is no experience of pedagogical activity, which in turn leads to the problem of increasing the practical component in preparation of future teachers of elementary school to the physical education of students.

Key words: physical culture, student, teacher, pedagogical practice, bachelor.

Актуальність дослідження. Підготовка бакалаврів за напрямком «початкова освіта» має суттєві відмінності від інших педагогічних спеціальностей. Вони полягають у тому, що, крім знань, майбутній учитель початкових класів в значній мірі повинен володіти школою фізичних вправ і методикою їх навчання в учнів молодшого шкільного віку під час урочних та позаурочних форм занять [3].

Навчаючись в університеті майбутні бакалаври повинні чітко усвідомити, за якими напрямками та критеріями буде аналізуватися їх праця, як вчителя. Кожен педагог має право на вільне застосування форм і методів навчання, створення своєї власної (авторської) методики навчання і виховання. Це беззаперечно велике право, але ще більша відповідальність. Адже власна авторська методика не означає вседозволеності - як хочу, так і дію. Нормативні документи Міністерства освіти і науки України в умовах формування «Нової Української школи» [1] не перешкоджають творчості, не сковують ініціативу, але суворо запитують з недбалого педагога, якщо він, навіть з благих намірів, порушує норми педагогічної діяльності і не може забезпечити тих результатів, які гарантовані при дотриманні загальновідомих вимог.

Самоаналіз діяльності вчителя початкових класів є основою вдосконалення його майстерності. При цьому ставиться мета - охопити зв'язок між діяльністю педагога і результатами його праці, проаналізувати, які нові методи і прийоми він освоїв, наскільки удосконалив свою майстерність, як при цьому змінилася працездатність учнів, їх ставлення до навчання, що вони знають, як використовують свої знання, вміння.

У ході самоаналізу педагогічної діяльності важливо також дізнатися, яка результативність використання нових методик навчання поряд з традиційними, наскільки усвідомлено до конструювання своєї системи навчання і виховання підходить майбутній учитель, як його система забезпечує навчання і виховання, наскільки позитивно або негативно позначаються результати досягнутого на відношенні дітей до навчання.

Результати отримані при самоаналізі діяльності майбутнього вчителя початкових класів, повинні прояснити сенс тієї чи іншої організації навчально-виховного процесу, всієї діяльності вчителя, якість навчання і виховання. У більшості випадків, як зазначає І.П.Подласий [4] самоаналіз системи здійснюється за багатьма напрямками діяльності майбутнього вчителя. Серед них в першу чергу аналізується: 1) знання і раціональне використання педагогічних теорій, 2) оволодіння новими методами і прийомами навчальної діяльності, 3) оптимальне поєднання їх при розкритті змісту матеріалу, 4) самоаналіз, професійна самооцінка якості своєї праці і ін.

Таким чином, щоб учитель ріс, щоб розвивалося і міцніла його майстерність, необхідний постійний, строгий професійний аналіз усіх сторін його діяльності. Але головними критеріями майстерності залишаються якість навчання і виховання школярів, просування педагога по шляху гуманізації шкільних відносин [4].

Одним із перших кроків до здійснення професійного самоаналізу діяльності майбутніх педагогів є педагогічна практика [2].

Безсумнівно, педагогічна практика - найважливіший компонент професійної підготовки студентів майбутніх фахівців початкової ланки освіти, в ході якої йде перевірка і коригування знань, практичної підготовленості до майбутньої самостійної роботи в якості вчителя початкових класів.

Значення педагогічної практики в системі професійної підготовки вчителя розглядали у своїх працях ще такі відомі педагоги, філософи, громадські діячі XIX – початку XX ст., як-от: А. Дістервег, О. Бутовський, М. Пирогов, С. Русова, К. Ушинський та ін.

На сучасному етапі розвитку вищої школи проблемі вдосконалення педагогічної практики присвячені праці Г. Коджаспирової, Л. Хомич, Т. Мишковської, В. Чепікова та ін. Значення педагогічної практики у системі формування особистості педагога досліджували Ф. Гоноволін, О. Щербаків, Е. Гришин, Н. Кузьміна, В. Сластьонін, Л. Спирін. Питанням історії становлення педагогічної практики як компонента загальнопедагогічної підготовки присвятили свої праці Н. Дем'яненко, В. Майборода, Р. Кліш та ін. Зарубіжний досвід організації педагогічної практики досліджують Ю.Алферов, А.Василіук, С.Деркач, І.Протасова, Л.Пуховська, О.Родіна та ін.

Особливості педагогічної практики студентів з різних навчальних предметів проаналізовано у працях І. Бондарук (музика), Т. Івахи (хімія), Т. Кожевникової (географія), І. Коновалової (фізика), Р. Шахмарової (математика) та ін. Над вдосконаленням програми педагогічної практики з фізичної культури працювали Т. Круцевич, О. Куц, Н. Москаленко, В. Папуша, А. Степанко, Б. Шиян та ін.

Проте результати педагогічної практика як компонент системи самооцінки та методичної підготовки майбутніх учителів початкових класів до фізичного виховання дітей молодшого шкільного віку не була предметом спеціального педагогічного дослідження.

Це і визначило актуальність проблеми нашого дослідження.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дослідження виконане в рамках теми науково-дослідної роботи Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка «Теорія і практика підготовки учителів до роботи з фізичного виховання учнів» (державний реєстраційний номер 0113U005994).

Об'єктом дослідження є професійно орієнтована підготовка учителя початкових класів до роботи з фізичного

виховання учнів.

Предмет дослідження – самоаналіз підготовки майбутнього учителя початкових класів до роботи з фізичного виховання у школі під час педагогічної практики.

Мета дослідження – виявити проблеми готовності майбутніх бакалаврів напрямку підготовки «початкова освіта» до фізкультурно-оздоровчої діяльності в процесі фізичного виховання учнів.

Реалізація мети передбачала вирішення наступного **завдання**: За результатами педагогічної практики вивчити думку студентів Тернопільського національного педагогічного університету ім. Володимира Гнатюка (напрямок підготовки - початкова освіта) щодо їх готовності до фізичного виховання учнів.

В опитуванні яке проводилось у грудні 2018 року прийняло участь 66 студентів (дівчата), які проходили педагогічну практику у загальноосвітніх навчальних закладах протягом жовтня-листопада 2018-2019 навчального року.

Для вирішення завдань дослідження застосовувалися наступні **методи дослідження**: аналіз і узагальнення науково-методичної літератури; теоретичне моделювання; аналіз результатів анкетування, методи математичної статистики.

Виклад основного матеріалу. У ході опитування студенти – майбутні фахівці початкової освіти після проходження педагогічної практики повинні були визначити чи виникали у них труднощі з того чи іншого виду педагогічної діяльності, що стосується організації та проведення занять з фізичного виховання з дітьми молодшого шкільного віку.

За результатами аналізу опитування ми сформували дві групи даних. Перша — це ті види педагогічної діяльності, які не викликали труднощів у майбутніх вчителів. Друга – це види діяльності, які у частини опитаних студентів викликали труднощі при підготовці та проведенні занять з фізичного виховання з дітьми молодшого шкільного віку. До кожної групи ми включили по п'ять видів діяльності та розставили їх за рейтингом.

У ході проходження педагогічної практики і підготовки та проведення занять з фізичного виховання у студентів не виникало проблем з: визначенням мети (завдань) уроку фізичної культури; організації, закріпленні й застосуванні на практиці отриманих знань; плануванні та проведенні фізкультхвилинок на предметних уроках; написанні конспекту уроку фізичної культури; постановці завдань уроку і забезпечення сприйняття їх учнями (табл. 1).

Таблиця 1.

Види педагогічної діяльності, що не викликали труднощів з організації та проведення фізичного виховання у більшості опитаних студентів майбутніх фахівців початкової освіти (n-66)

Види педагогічної діяльності	Відсотки (%)	Студенти (n)
Визначення мети (завдань) уроку фізичної культури	100	66
Організація закріплення й застосування на практиці отриманих знань	95	63
Планування проведення фізкультхвилинок на предметних уроках	95	63
Написання конспекту уроку фізичної культури	93	61
Постановка завдань уроку і забезпечення сприйняття їх учнями	92	60

Професіоналізм педагога, як зазначає І. П. Поласий [4] зростає до тих пір, поки він, не покладаючись на досвід та знання і уміння здобуті у закладі вищої освіти, перед кожним уроком знову і знову перевіряє свою готовність до зустрічі з класом, а саме: ясно визначити мету і поставити перед учнями завдання їх діяльності на уроці, у нашому випадку фізичної культури; підібрати адекватні форми, методи, прийоми, засоби, наочні матеріали для вирішення поставлених завдань; скласти продуманий, точний план (підготує конспект уроку фізичної культури); добре проінструктувати учнів, що їм слід робити, як виконувати фізичні вправи.

Опитування студентів показало, що в них не виникає труднощів з вище перерахованими видами педагогічної діяльності.

Аналіз другої групи даних виявив, що у ході проходження педагогічної практики і підготовки та проведенні занять з фізичного виховання студенти-практиканти зустрілись з наступними проблемами: володіння передовим досвідом навчання фізичним вправам та методикам здоров'язбереження, проведення уроків фізичної культури; підбір діагностичного матеріалу (контрольні нормативи, тести, фізіологічні проби, тощо); розподіл матеріалу на систему уроків (семестр, рік, 1-4 класи); підтримання необхідної щільності (загальної, моторної) уроку фізичної культури; робота з літературою з теорії та методики фізичної культури і спорту (табл. 2).

Таблиця 2.

Види педагогічної діяльності, що викликали труднощі у більшості опитаних студентів майбутніх фахівців початкової освіти під час організації та проведенні фізичного виховання (n-66)

Види педагогічної діяльності	Відсотки (%)	Студенти (n)
Володіння передовим досвідом навчання фізичним вправам та методикам здоров'язбереження, проведення уроків фізичної культури	53	35
Підбір діагностичного матеріалу (контрольні нормативи, тести, фізіологічні проби, тощо)	51	34
Розподіл матеріалу на систему уроків (семестр, рік, 1-4 класи)	40	26
Підтримання необхідної щільності (загальної, моторної) уроку фізичної культури	37	25
Робота з літературою з теорії та методики фізичної культури і спорту	29	19

У половини опитаних студентів-практикантів виникли проблеми з підбором діагностичного матеріалу (контрольні нормативи, тести, фізіологічні проби, тощо), які на пряму пов'язані з оцінюванням учнів. Кожному школяреві може бути виставлена оцінка (одна або кілька) за видами діяльності. При оцінці знань, рухових здібностей дітей необхідно враховувати їх індивідуальні можливості (масу, довжину тіла, задатки, психіку і т. п.), створювати сприятливі умови для демонстрації своїх здібностей (додаткова спроба виконати тест, збільшення часу на теоретичну відповідь). Не можна забувати і про формування моральних якостей в учнів (свідома дисципліна, почуття відповідальності, самооцінка, сумлінне ставлення до виконання завдань і т. п.). Дуже важливою щоб учитель вмів підібрати діагностичні методики для тимчасової та підсумкової належної оцінки з урахуванням індивідуальних особливостей кожного учня. Початкова, поточна та підсумкова діагностика повинна об'єктивно характеризувати рівень засвоєння учнями пройденого (вивченого) матеріалу. Критерії оцінки повинні бути зрозумілі учням, а вимоги до них - доступними для практичної реалізації.

Учителю рекомендується користуватись діагностичним матеріалом який передбачений шкільною програмою. Педагог має право використовувати для цієї мети і інші тести, представлені в методичній літературі. Важливо, щоб вони в повній мірі були наближені до пройденого матеріалу і відповідали вимогам спортивної метрології (надійності, валідності, об'єктивності, інформативності).

Дана проблема підтверджується і невмінням майже третьої частини опитаних (29%) користуватись сучасною літературою з теорії і методики фізичного виховання. А це на пряму пов'язано з тим, що більше 50% (35 студентів) опитаних стикнулись з проблемою незнанням і невмінням реалізації на практиці передового досвіду навчання фізичним вправам та методикам здоров'язбереження, проведення уроків фізичної культури.

Підводячи підсумок вище викладеного можна зробити наступний **висновок**. Вивчивши думку студентів Тернопільського національного педагогічного університету ім. Володимира Гнатюка (напрямок підготовки - початкова освіта) щодо їх готовності до фізичного виховання учнів після проходження ними педагогічної практики ми можемо констатувати, що: рівень готовності більше ніж 90% опитаних майбутніх бакалаврів - майбутніх вчителів початкових класів дозволяє їм в повній мірі володіти знаннями і уміннями щодо визначення мети (завдань), організації та написанні конспекту уроку фізичної культури; плануванні та проведенні фізкультурхвилинок на предметних уроках. Поряд з цим частина студентів відчувають труднощі у ході роботи з спеціальною літературою з теорії та методики фізичної культури і спорту і як результат низьким володінням передовим досвідом навчання, методиками здоров'язбереження та проведення інноваційних уроків фізичної культури, підбору діагностичного матеріалу (контрольні нормативи, тести, фізіологічні проби, тощо).

Щодо проблем розподілу матеріалу на систему уроків (семестр, рік, 1-4 класи) та підтримання необхідної щільності (загальної, моторної) уроку фізичної культури так це говорить про відсутність досвіду педагогічної діяльності, що в свою чергу наводить на проблему збільшення практичної складової у підготовці майбутніх вчителів початкових класів до фізичного виховання учнів.

Подальші дослідження будуть спрямовані на пошук шляхів покращення рівня підготовки майбутніх вчителів початкових класів та вирішення проблем готовності висвітлених у опитуванні студентів практикантів.

Література

1. Бібік Н. М. Нова українська школа: порадник для вчителя / Бібік Н. М. — К.: ТОВ «Видавничий дім «Пляди», 2017. — 206 с.
2. Будник О. Б. Педагогічна практика в початковій школі : посібник / Будник О. Б. – Івано-Франківськ : ПП Бойчук А.Б., 2016. – 308 с.
3. Огністий А. В. Моделі підготовки майбутніх фахівців початкової освіти до фізичного виховання учнів / А. В. Огністий, К. М. Огніста // Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова. Серія 15 : Науково-педагогічні проблеми фізичної культури (фізична культура і спорт) : зб. наук. праць. - Київ : Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2018. - Вип. 3К (97). - С. 376-379.
4. Подласый И. П. Педагогика начальной школы : учебное пособие / И.П. Подласый. – Москва : Владос, 2000. – 400 с. : ил.

References

1. Bibik N. M. (2017) *Nova ukrayins`ka shkola: poradny`k dlya vchy`telya*. [New Ukrainian School: Teacher's Guide] Kyiv: Pleyady [in Ukrainian]
3. Budny`k O. B. (2016) *Pedagogichna prakty`ka v pochatkovij shkoli* [Pedagogical practice in elementary school] Ivano-Frankivs`k : PP Boychuk A.B. [in Ukrainian]
2. Ognysty`j A. V. & Ognysta K. M. (2018) *Modeli pidgotovky` majbutnix faxivciv pochatkovoyi osvity` do fizy`chnogo vy`hovannya uchniv* [Models of training of future specialists in elementary education to physical education of students] *Naukovy`j chasopy`s Nacional`nogo pedagogichnogo universy`tetu imeni M. P. Dragomanova. Seriya 15 : Naukovo-pedagogichni problemy` fizy`chnoyi kul`tury` (fizy`chna kul`tura i sport)* Ky`yiv : NPU imeni M. P. Dragomanova (97). 376-379 [in Ukrainian]
4. Podlasij Y`. P. (2000) *Pedagogy`ka nachal`noj shkoli*. [Primary School Pedagogy] Moskva : Vlados [in Russia]